

Dr Grzegorz Chmielewski
Asystent prawny w Opolu

Notariat w Republice Słowackiej

Ślubuję (...) że przy wykonywaniu działalności notariusza i czynności komisarza sądowego będę postępować bezstronnie, niezawisłe i sprawiedliwie oraz będę dotrzymywać obowiązku zachowania tajemnicy o wszystkich faktach, o których się dowiem w związku z działalnością notarialną¹

W dobie postępującej globalizacji i pogłębiającej się integracji europejskiej coraz częściej dokonuje się porównań danej instytucji z jej podobnymi w krajach sąsiednich czy też należących do danego obszaru historyczno-geograficznego. Jednym z sąsiadów Polski jest Republika Słowacka. Kraj, który wciąż z punktu widzenia zarówno prawnego, jak i komparatystycznego nie do końca jest dla polskiego czytelnika odkryty. Obejmuje ten problem również kwestię porównywania zawodów prawniczych. A przecież mimo krótkiego istnienia niepodległej Słowacji, tradycja tamtejszego notariatu sięga okresu Czechosłowacji a nawet Austro-Węgier². Z tego powodu pragnę poniżej nieco przybliżyć pozycję notariusza na Słowacji. Dzięki temu można bliżej poznać zarówno problem definicji notariusza na Słowacji, jak i zakres jego działalności, ewentualnej odpowiedzialności oraz system centralnych rejestrów notarialnych. Takie

---

¹ Fragment przysięgi składanej przez notariusza Republiki Słowackiej wobec Ministra Sprawiedliwości.

² Więcej na temat historii notariatu na Słowacji między innymi na: <http://www.notar.sk/DotNetNuke/Inform%C3%A1cieoNKSr/V%C3%BDvojnin%C5%A1tit%C3%BAcie-not%C3%A1rstva/tabid/104/Default.aspx>.

przedstawienie zagadnienia pozwala na dokonanie własnego porównania rozwiązań słowackich z polskimi.

*

Zarówno Konstytucja Republiki Słowackiej, jak i ustawy konstytucyjne nie regulują kwestii notariatu³. W związku z tym podstawę działania notariuszy na Słowacji stanowi ustawa z dnia 6 maja 1992 r. o notariuszach i czynnościach notarialnych (kodeks postępowania notariuszy)⁴. Uzupełnienie do niej stanowi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 1993 r. o wynagrodzeniach i rekompensatach regulujące sprawy naliczania opłat notarialnych. Dodatkowym aktem obowiązującym notariuszy jest przyjęty przez Konferencję Notariuszy Izby Notarialnej dnia 5 października 2000 r. Kodeks etyczny notariusza⁵ oraz inne akty przyjęte przez notariuszy.

Sama ustawa o notariacie nie precyzuje zbyt dokładnie definicji notariusza. Zgodnie z jej § 2 notariuszem jest osoba, która wykonuje działalność notarialną wskazaną przez państwo i przez nie upoważnioną oraz podejmująca inną działalność. Takie rozumienie notariusza potwierdzono w artykule pierwszym w części pierwszej kodeksu etycznego notariusza. Zaznaczono jednocześnie, że jego zadaniem jest „tworzyć dokumenty notarialne i wykonywać czynności notariusza, którym strony (klienci, uczestnicy) chcą dać autentyczność publicznego dokumentu”. W kodeksie tym podkreślono także, że notariusz jest bezstronnym arbitrem po-

---

³ W przeciwieństwie do np. Polski, w Republice Słowackiej podstawę istnienia państwa stanowią obok Konstytucji także ustawy konstytucyjne, które mają moc prawną równą Konstytucji, lecz nie są one tożsame z ustawami zmieniającymi Konstytucję.

⁴ *Zákon Slovenskej národnej rady zo 6. mája 1992 o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok)*, 323/1992 Zb. [Sb. i Zb. lub Z. z. to skróty oznaczające dziennik ustaw: czechosłowacki lub słowacki]. Nazwa podana w nawiasie jest alternatywną nazwą podaną przez ustawodawcę w tytule tego aktu prawnego.

⁵ Jego tekst dostępny jest w języku słowackim na stronie: <http://www.notar.sk/dotnet-nuke/Legislat%C3%ADva/CIntern%C3%A9predpisyprijat%C3%A9KN/Etick%C3%BDk%C3%B3dexnot%C3%A9Ira/tabid/176/Default.aspx>.

Niektóre postanowienia kodeksu są dość interesujące, jak np. obowiązek uczestnictwa każdego słowackiego notariusza w Konferencji Notariuszy (czyli walnego zebrania notariuszy z całego kraju), uregulowany w jego części czwartej, w art. 4 (każda z części ma odrębnie numerowane artykuły).

rozumień, które przed nim strony zawierają, prawnym doradcą stron, „gwarantem należytości i pewności stosunków umownych”. W § 1 Organizacyjnego Porządku Izby Notarialnej Republiki Słowackiej uchwalonego dnia 6 stycznia 1993 r. ustanowiono, że „notariusz jest niezależnym przedstawicielem urzędu publicznego, ustanowiony przez państwo, aby wykonywał działalność w zakresie ustanowionym ustawą”⁶.

Moim zdaniem powyższe definicje mają zbyt ogólny charakter. Co więcej, trudno do dziś znaleźć w literaturze słowackiej próby bliższego doprecyzowania specyfiki działalności notariusza, jak i dookreślenia samej istoty jego zawodu poprzez bardziej szczegółową definicję notariatu lub notariusza. Na Słowacji wszelkie słowniki dotyczące wiedzy prawnej, podręczniki akademickie, a nawet prawnicze i nieprawnicze strony internetowe unikają definicji notariatu bądź notariusza⁷, a jeśli już, to przytaczają tę, która zawarta jest w ustawie lub krótko wskazują cechy charakterystyczne dla notariusza⁸. Dlatego tym większe uznanie należy wyrazić dla tych, którzy jednak podejmują się zadania stworzenia definicji notariatu. Pragnę przytoczyć tę, która została stworzona przez jedną z tych nielicznych osób, a w dodatku praktyka, Máriana Mikla. Otóż w jednej ze swych publikacji uznał, że „notariat można rozumieć jako specyficzną prawną działalność wykonywaną jako wolny zawód, przez osoby wskazane i upoważnione przez państwo w oparciu o kompetencje, które im powierzył, przy czym ich przedmiotem jest udzielanie prawnych służb w określonej formie, we wskazanych ustawą obszarach stosunków prawnych i za wynagrodzeniem”⁹. Zostało również zauważone, że notariusz jest związany z pojęciem zaufania publicznego (*fides publica*). Analizując powyższą próbę definicji, warto zwrócić uwagę fakt, że jest

---

⁶ Tekst w języku słowackim dostępny na: <http://www.notar.sk/dotnetnuke/Legislata%C3%ADva/CIntern%C3%A9predpisyprijat%C3%A9KN/Organizata%C4%8Dn%C3%BDporiadokNot%C3%A9IrskejkomorySR/tabid/172/Default.aspx>

⁷ Na przykład J. Svoboda, *Slovník slovenského práva*, red. J. Svoboda, Bratislava 2000; J. Chovanec, I. Palúš, *Lexikón ústavného práva*, Bratislava 2004; czy nawet popularna Wikipedia w wersji języka słowackiego.

⁸ Przykładem tego jest definicja umieszczona w „Centralnym portalu administracji publicznej” prowadzonym przez słowackie Ministerstwo Finansów na: <http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=39&aid=708>.

⁹ M. Mikl, *Čo to je notárstvo?*, *Ars Notaria* 2008, nr 2, s. 23.

ona oparta na wyrażeniu „wolny zawód”. Tymczasem jest to także wyrażenie prawnie niedookreślone. Żadna ze słowackich ustaw jej nie wskazuje, a tylko w kilku się pojawia samo wyrażenie bez wyjaśnienia, np. w ustawie o adwokaturze¹⁰. Natomiast w słowackim porządku prawnym notariat łączy się z pojęciem wolnego zawodu wyłącznie w prawie podatkowym i w przepisach dotyczących statystyki¹¹. Autor definicji włączył do niej także kwestie wynagrodzenia. Nie wiadomo jednak, jaki był zamiar twórcy, czy wyłączał on możliwość działania notariusza *pro publico bono* jako osoby udzielającej porady prawnej, czy tylko chciał podkreślić nierozłączność ustawy z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości dotyczącym opłat notarialnych.

Osobnego wyjaśnienia wymaga § 4 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy. Zgodnie z nim działalność notarialną może wykonywać tylko notariusz. Nie oznacza to jednak, że nie może on zatrudniać pracowników do swojej kancelarii. Wręcz przeciwnie, na podstawie § 7 ust. 1 i 2 ustawy może notariusz zatrudniać pracowników i na warunkach określonych w ustawie o notariuszach i czynnościach notarialnych, a w szczególności na podstawie pisemnego upoważnienia, może im powierzać poszczególne czynności z zakresu notariatu. Natomiast niewątpliwie intencją ustawodawcy jest uwypuklenie wyjątkowego charakteru działalności notariusza, która nie może być wykonywana przez kogokolwiek innego niż notariusza (np. przez adwokata).

W przeciwieństwie do adwokatów notariusze w Republice Słowackiej powoływani są przez Ministra Sprawiedliwości i na swoich pieczęciach używają godła (pieczęć urzędowa), co stanowi wyraz tego, że notariat jest wykonywaniem funkcji publicznej¹². Dodatkowo należy wskazać w tym miejscu orzeczenie Sądu Konstytucyjnego Republiki Słowackiej, który definiował konstytucyjną pozycję notariusza w sposób następujący: „Udział notariusza we władzy sądowniczej w zakresie czynności sądowego komisarza przy postępowaniu w sprawach spadkowych (*prejednávanie*

---

¹⁰ Szerzej na temat pojęcia wolnego zawodu na Słowacji np.: A. F o l t i n o v á, *Slobodné povolania*, Bratislava 2000; tekst dostępny też na: http://www.nadsme.proxia.sk/mediafiles//Publikacie/slobodne_povolania.pdf.

¹¹ Tamże, s. 7.

¹² M. P o l s u c h, E. C i b u l k a, *Štátne právo Slovenskej republiky*, Šamorín 2006, s. 120.

dedičstva) jest według opinii Sądu Konstytucyjnego podstawowym punktem wyjścia dla regulacji pozycji prawnej notariusza, która nie ma swojej podstawy w Konstytucji, lecz tylko w kodeksie postępowania notariuszy. Pozycja prawna notariusza jest pozycją organu administracji publicznej, do którego się stosują inne kryteria niż do prawnej pozycji podmiotów, które nie wykonują władzy państwowej (władzy sądowej). Notariusz jest w systemie organów władzy publicznej uważany za organ państwowy. Wynika z tego, że jego pozycja prawna, prawa i obowiązki oraz ograniczenia wskazuje się w ustawie w ścisłym związku z tym, że notariusz wykonuje państwową (sądową) władzę. Prawna pozycja notariusza jest bezpośrednio wskazana tak, że w ramach podziału władzy państwowej bierze udział w wypełnianiu pozytywnego związku państwa z realizacją podstawowego prawa do sądu i innej ochrony prawnej zgodnie z art. 46 ust. 1 Konstytucji w zakresie wskazanym ustawą¹³.

Ustawa o notariuszach i czynnościach notarialnych gwarantuje słowackim notariuszom bezstronność i niezawisłość. Zgodnie z § 4 ust. 2 tej ustawy przy wykonywaniu swoich czynności notariusz postępuje bezstronnie i niezawisłe, przy czym w swoim działaniu związany jest wyłącznie Konstytucją, ustawami i innymi powszechnie obowiązującymi przepisami wykonawczymi. Czy zatem notariusz w Republice Słowackiej może występować jako osoba prowadząca działalność gospodarczą (przedsiębiorca)? Na pewno notariusz wykonuje swoją czynność samodzielnie jako osoba fizyczna we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność¹⁴. Ale jednoznacznej odpowiedzi udziela sam ustawodawca w § 6 ustawy. Otóż wykonywanie działalności notarialnej jest niepołączalne z działalnością gospodarczą ani z inną działalnością zarobkową oprócz administrowania swoim majątkiem i majątkiem jego małoletnich dzieci. Wyjątkiem od tej zasady jest działalność naukowa, pedagogiczna, artystyczna, tłumaczenia oraz pisanie publikacji naukowych. Notariusz w Republice Słowackiej nie może być członkiem izby zrzeszającej członków

---

¹³ Orzeczenie Sądu Konstytucyjnego Republiki Słowackiej z dnia 25 lutego 2005 r., PL. ÚS 1/04 za: J. S v á k, Ľ. C i b u l k a, *Ústavné právo Slovenskej republiky*, Bratislava 2006, s. 445-446. Tekst orzeczenia dostępny także w języku słowackim na stronie: http://www.concourt.sk/rozhod.do?urlpage=dokument&id_spisu=17951.

¹⁴ Na te aspekty zwracają uwagę m.in. J. S v á k, Ľ. C i b u l k a, *Ústavné právo...*, s. 460.

innego zawodu¹⁵. Jedyнным organem, do jakiego przynależy notariusz, jest Izba Notarialna Republiki Słowackiej. Członkiem Izby notariusz staje się – z mocy prawa – z dniem powołania go do tej funkcji.

Próbując zatem zebrać powyższe informacje razem, uważam, że słowacki notariusz korzysta z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym i w zakresie swoich uprawnień działa jako osoba zaufania publicznego. Pozycja jego zatem jest podobna do pozycji polskiego notariusza, z zastrzeżeniem odstępstw dotyczących szczegółowej regulacji zakresu jego działania.

Twórcy ustawy na kilka różnych sposobów wskazali zakres działalności notariusza. Najpierw, przedstawiając ogólny zakres jego działalności, wskazują, co należy rozumieć przez działalność notarialną. Nieco dalej podano, co może notariusz uczynić oprócz tego, a następnie, w części czwartej ustawy, szczegółowo scharakteryzowano wszystkie typowe czynności notarialne. Na podstawie § 3 ust. 1 ustawy o notariuszach działalnością notarialną jest: sporządzanie i wydawanie dokumentów dotyczących czynności prawnych, prawne poświadczanie istotnych faktów, przechowywanie rzeczy oraz zadania związane z notarialnymi centralnymi rejestrami. Notariusz wykonuje także dalsze czynności przewidziane prawem, przede wszystkim na podstawie słowackiego kodeksu postępowania cywilnego (*Občiansky súdny poriadok*¹⁶). Dotyczy to głównie występowania przez niego jako komisarz sądowy w sprawach dotyczących postępowania spadkowego.

Chciałbym natomiast zwrócić uwagę na fakt, że wedle § 3 ust. 3 ustawy o notariuszach oraz ustawy o mediacji notariusz może być mediatorem¹⁷. Jedyнным warunkiem jest nienaruszanie przepisów ustawy o notariacie. Istotny z punktu widzenia pozycji notariusza jest § 4 ust. 1 ustawy o mediacji, który wskazuje, że wykonywanie działalności mediatora jest działalnością gospodarczą. W przypadku notariusza może on podejmować się mediacji, lecz nie może uczynić z tego stałego źródła dochodów. Taka interpretacja wynika ze wskazanego wcześniej zakazu

---

¹⁵ Por. M. Vaľušová, *Nestrannost' notára*, Ars Notaria 2004, nr 4, s. 34.

¹⁶ Ustawa z dnia 4 grudnia 1963 r. – Kodeks postępowania cywilnego (99/1963 Zb.).

¹⁷ Na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 2004 r. o mediacji i uzupełnieniu innych ustaw (420/2004 Z. z.).

prowadzenia działalności gospodarczej przez notariusza. Brak takiego zakazu mógłby spowodować, że notariusz nie dbałby właściwie o swoje obowiązki, a mediacja stanowiłaby dla niego alternatywne lub wręcz główne źródło dochodów. Pragnę zauważyć, że dopóki notariusz wykonuje inną czynność (np. mediację lub arbitraż) na podstawie odrębnej ustawy, czynność ta nie musi być wykonywana w związku z działalnością notarialną. Jeśli natomiast notariusz wykonuje inną czynność, która jest wskazana w § 5 ustawy o notariuszach i czynnościach notarialnych, czynność tę może wykonywać wyłącznie w związku z działalnością notarialną¹⁸.

Tymczasem wspomniany § 5 kodeksu postępowania notariuszy stanowi, że w związku z wykonywaniem działalności notarialnej notariusz może osobom fizycznym i osobom prawnym: udzielać porad prawnych, sporządzać dokumenty inne niż wymienione w § 3 ustawy, a także wykonywać administrację majątku i zastępować ich w związku z administracją ich majątku, jeśli ustawa nie stanowi inaczej. Niestety, ustawodawca nie rozwija w dalszej części tego zagadnienia. W przypadku porad prawnych praktyka wskazuje, że notariusz może udzielać ich analogicznie jak adwokat. Należy jednocześnie podkreślić, że pomoc prawna zostaje zawężona do udzielenia porady. Notariusz jednak nie ma prawa do występowania przed sądami i organami administracyjnymi, reprezentując jakąś osobę, czy do sporządzania pism procesowych w imieniu innej osoby.

Zanim przedstawię kolejne zadania należące do notariusza, pragnę jeszcze krótko wskazać, kiedy może on odmówić wykonania swoich czynności, oraz omówić kwestię tak zwanego zastępowania notariusza. W postanowieniach ogólnych zawartych w części czwartej ustawy o notariuszach uregulowano dopuszczalność odmowy wykonania czynności notarialnej notariusza oraz zakazu wykonywania przez niego zadań wpływających z zajmowanej funkcji. Odmowa notariusza wykonania zażądane go działania jest możliwa tylko wtedy, gdy żądanie takie przeczy postanowieniom ustawy lub innym powszechnie obowiązującym przepisom. Kodeks postępowania notariuszy dopuszcza taką odmowę jeszcze

---

¹⁸ Tak np. K. Valová, *Notár vykonávajúci funkciu rozhodcu*, *Ars Notaria* 2002, nr 3, s. 28. Więcej na temat arbitrażu i mediacji na Słowacji również w powyższej publikacji na stronach 21-31.

w jednym przypadku. Dotyczy to uchybienia przez zleceniodawcę obowiązkowi zapłaty odpowiedniej zaliczki wynagrodzenia notariusza, jak i zwrotu poniesionych przez niego wydatków.

Godny zauważenia jest fakt, że ustawodawca zakazał każdemu notariuszowi słowackiemu sporządzać oraz wydawać dokumenty publiczne¹⁹, z których wynika, że to on jest uczestnikiem danej sprawy (lub dotyczy to jego interesu) czy też jest nim bliska mu osoba. Analogicznie postępuje się w przypadku, gdy działanie notariusza przyniosłoby korzyść jemu samemu lub bliskiej osobie. Uzupełniając niniejsze zastrzeżenie ustawodawcy, należy odpowiedzieć, kto jest uznawany za osobę bliską. Rozwiązania należy szukać w § 116 słowackiego k.c. (*Občiansky zákonník*)²⁰. Bliską osobą jest krewny pierwszego stopnia, rodzeństwo i małżonek.

Jeżeli natomiast notariusz nie wykonuje swoich czynności albo nie może „sprawować urzędu notariusza”²¹ z powodu urlopu, choroby lub innego ważnego powodu w czasie dłuższym niż 30 dni i nie jest zastępowany współnikiem albo przez asesora notarialnego²², Izba Notarialna może na jego wniosek ustanowić zastępcę do wykonywania notarialnego urzędu. Jednakże zastępcę tego powołuje również Izba wtedy, gdy notariusz sam nie wskazał swojego zastępcy oraz gdy zostaje on zawieszony w wykonywaniu sprawowania funkcji notariusza. Zastępcą notariusza zgodnie z § 17 ust. 2 ustawy o notariuszach może być asesor zatrudniony przez niego w kancelarii, a jego braku inny notariusz lub asesor, który prowadzi swoją działalność na obszarze tego samego sądu. We wszystkich tych przypadkach Izba jednocześnie wskazuje wysokość wynagrodzenia dla zastępcy. Zgodnie z § 16 ust. 1 ustawy o notariuszach zastępcą

---

¹⁹ Na marginesie chciałbym jedynie zauważyć, że w słowackim ustawodawstwie nie istnieje do dziś regulacja wyrażenia „dokument publiczny”. Por. P. K i s s, *Pytate sa právnička*, [w:] Korzár z dnia 19 stycznia 2001 r., dostępny także na: <http://korzar.sme.sk/c/4709723/pytate-sa-pravnika.html>

²⁰ Ustawa z dnia 26 lutego 1964 r. – Kodeks cywilny (40/1964 Zb.).

²¹ Wyrażenie wprost z § 17 ust. 1 ustawy o notariuszach i czynnościach notarialnych.

²² Asesorem notarialnym jest osoba, która spełnia warunki określone w § 24 ustawy o notariuszach (m.in. trzyletnia praktyka oraz zdanie egzaminu notarialnego) wpisana na listę kandydatów do sprawowania funkcji notariusza. Może on zastępować notariusza, z tym zastrzeżeniem, że odpowiedzialność za jego działania ponosi nie wykonujący czynności, lecz notariusz.

notariusza wykonuje zadania, które nie mogą być odłożone do późniejszego rozpatrzenia, a zatem sprawy niecierpiące zwłoki. Podczas sporządzania dokumentów zastępca podpisuje się swoim imieniem i nazwiskiem, a obok umieszcza imię i nazwisko notariusza, którego zastępuje.

W dziale drugim i następnych części czwartej ustawy o notariuszach i czynnościach notarialnych ustawodawca szczegółowo określił zakres przedmiotowy działalności notariusza. Do notariusza należy przygotowanie umów, testamentów i innych dokumentów. Wszelkie kwestie dotyczące sporządzenia testamentu przed notariuszem są uregulowane szczegółowo w tej ustawie, a nie w słowackim kodeksie cywilnym. Ponadto w przypadku dokonania spisania testamentu notarialnie poświadczonego, aktu wydziedziczenia lub odwołania tych postanowień, niezwłocznie po wykonaniu tej czynności przekazuje się informację do centralnego rejestru notarialnego testamentów. Na żądanie osoby zainteresowanej poświadcza się przez notariusza zdarzenia, które mogą stać się podstawą do korzystania z danego prawa lub za pomocą których mogą wywoływać skutki prawne. Poświadczenia takie wydaje się zwłaszcza w sprawach dotyczących:

1) potwierdzenia prawdziwości odpisu lub fotokopii dokumentu (czynność ta na Słowacji określana jest słowem *vidimácia*²³) – notariusz może poświadczyć autentyczność odpisu dokumentu, jeśli może on bez problemu zapoznać się z treścią tego dokumentu i go ocenić w zakresie jego prawdziwości;

2) potwierdzenia prawdziwości podpisu na dokumencie (tzw. legalizacja) – notariusz poświadcza, że osoba, której podpis ma być poświadczony w jego obecności, dokument podpisała własnoręcznie albo podpis na dokumencie uznała przed nim za własny;

3) potwierdzenia miejsca i czasu przedłożenia dokumentu – do przedstawionego dokumentu zostaje dołączony załącznik, w którym wskazuje się datę dzienną oraz godzinę przedłożenia tego dokumentu;

4) protestu weksla (na podstawie ustawy wekslowej i czekowej²⁴;

---

²³ Odpowiada ona łącznemu znaczeniu staropolskiego słowa „widymacja” (widymacja – 1. daw. „podpis urzędowy stwierdzający przejrzanie dokumentu” 2. daw. „poświadczenie zgodności kopii z oryginałem” za: <http://sjp.pwn.pl/haslo.php?id=2579815>).

²⁴ Ustawa z 20 grudnia 1950 r. – Ustawa wekslowa i czekowa (191/1950 Sb.).

5) potwierdzenia przebiegu walnego zgromadzenia i obrad osób prawnych – sporządza się je w postaci protokołu zawierającego określenie czasu posiedzenia, szczegółowe wskazanie przyjętych uchwał i wszystkie kwestie istotne, które w jego obecności zostały przyjęte i były przedmiotem obrad. Dokument taki podpisuje obok notariusza także przewodniczący walnego zgromadzenia lub innego posiedzenia (ewentualnie dwaj członkowie walnego zgromadzenia);

6) potwierdzenia o tym, że ktoś jest przy życiu – notariusz wydaje takie poświadczenie tylko wtedy, gdy taką osobę zna osobiście lub ustali jej tożsamość na podstawie przedstawionego dowodu osobistego lub potwierdzenia tożsamości przez dwóch świadków;

7) potwierdzenia o ogłoszeniu zasiedzenia nieruchomości lub służebności;

8) potwierdzenia o spełnieniu warunków ustanowionych w innej ustawie (np. spełnienie warunków wymaganych na podstawie ustawy o spółce europejskiej²⁵);

9) potwierdzenia o innych faktach (np. poświadczenie prawidłowości przebiegu losowania lub innej czynności mającej prawne znaczenie) – wskazuje się miejsce, czas oraz opis zdarzenia, które miało miejsce w obecności notariusza, oraz dane osobowe wnioskodawcy takiego potwierdzenia, ewentualnie uczestników zdarzenia.

W tym miejscu chciałbym zauważyć, że sporządzane przez notariusza dokumenty oraz poświadczane wpisy i odpisy mają charakter dokumentu publicznego. Decydują o tym zarówno podpis notariusza, który przygotowuje dany dokument, jak i urzędowa pieczęć umieszczana na każdym z dokumentów wydawanych przez niego.

Oprócz tego notariusz może na żądanie wnioskodawcy przyjąć do przechowywania:

- dokumenty (a zwłaszcza testamenty) z wyjątkiem tych dokumentów, których treści nie może ocenić z różnych względów, np. przedłożony dokument sporządzony jest w obcym języku bez przedstawionego tłumaczenia czy tekst jest nieczytelny;

- pieniądze i papiery wartościowe, jeśli były mu wręczone celem przekazania wskazanemu odbiorcy;

---

²⁵ Ustawa z dnia 9 września 2004 r. o spółce europejskiej i o zmianie i uzupełnieniu innych ustaw (562/2004 Z. z.).

– pieniądze, które zostały mu przekazane wraz z żądaniem, aby je odpowiednio wydawał na podstawie wcześniej zawartej umowy lub na podstawie regulacji § 151 ma ust. 5 słowackiego kodeksu cywilnego²⁶. Oczywiście w przypadku pieniędzy notariusz w tym celu tworzy rachunek bankowy pod nazwą „przechowywanie notarialne” i tam są składane pieniądze. W przypadku przekazywania pieniędzy wskazanym osobom może to nastąpić tylko i wyłącznie na inny rachunek bankowy.

Jak już wcześniej wspominałem, dla wykonywania swych zadań ustawowych notariusz może zatrudniać pracowników. Są to przede wszystkim aplikanci notarialni i asesory notarialni²⁷. Mogą być również zatrudniane inne osoby w oparciu o stosunek pracy. W związku z § 27 ust. 2 ustawy o notariuszach notariusz może pisemnie powierzyć pracownikom wykonywanie poszczególnych zadań, które są przedmiotem działalności notarialnej. Dotyczy to przede wszystkim poświadczania prawdziwości podpisów, potwierdzenia prawdziwości odpisów i kopii dokumentów. Częściowo mogą oni też uczestniczyć w sporządzaniu dokumentów. Czynności wykonywane na podstawie upoważnienia notariusza podpisuje pracownik swoim imieniem i nazwiskiem oraz opatruje je pieczęcią urzędową notariusza.

Charakterystycznym rozwiązaniem dla słowackiego systemu notarialnego jest wprowadzenie systemu wielu centralnych rejestrów notarialnych. Zgodnie z § 73a ust. 1 kodeksu postępowania notariuszy notarialne centralne rejestry są publicznymi wykazami prowadzonymi przez Izbę Notarialną w formie elektronicznej, do których wprowadza się określone dane przewidziane ustawą. Dane zapisane w tych rejestrach są prawomocne wobec każdego od dnia, w którym wpis został dokonany. Na podstawie danych zapisanych w centralnych rejestrach notariusz wydaje potwierdzenia i wypisy, które mają charakter dokumentów publicznych (§ 73a ust. 3 ustawy). Notariusz może na żądanie zainteresowanego

---

²⁶ Regulacja ta nakazuje, aby w przypadku sprzedaży przedmiotu zastawu na poczet spłaty wierzytelności przez głównego wierzyciela przekazał on dalszą kwotę (jaka pozostała po jego zaspokojeniu) do notariusza. W takim przypadku notariusz odda przekazane pieniądze pozostałym wierzycielom.

²⁷ Zob. przypis 22. Szerzej na temat kształcenia osoby, która chce zostać notariuszem na Słowacji między innymi: P. D a n c z i, *Ako sa z právnikta stáva notár?*, Ars Notaria 2007, nr 4, s. 36-39.

wydawać odpisy danych umieszczonych w rejestrze i poświadczać ich prawdziwość.

Ustawodawca wskazuje następujące centralne rejestry notarialne: rejestr testamentów, rejestr zastawów, rejestr licytacji oraz rejestr dokumentów. Centralny rejestr notarialny testamentów jest prowadzony przez Izbę Notarialną Republiki Słowackiej. Zawiera on ewidencję testamentów spisanych przez notariusza, aktów o wydziedziczeniu, odwołania tych albo innych czynności na wypadek śmierci albo tych, które nie zostały zapisane w formie notarialnej, lecz zostały notariuszom przekazane do przechowania. W rejestrze zastawów notariusz dokonuje wpisu o zastawie na podstawie wniosku przedstawionego przez osobę zainteresowaną wraz z dokumentem stanowiącym podstawę takiego zapisu (np. umowa podziału spadku z zastrzeżeniem zastawu na majątku pochodzącym ze spadku na zabezpieczenie roszczeń jednego z nich, orzeczenie sądowe lub decyzja administracyjna)²⁸. Wszelkie zmiany z tym prawem związane powinny być niezwłocznie dokonywane również w rejestrze. Centralny rejestr notarialny dokumentów obejmuje protokoły notarialne sporządzone przez notariusza i inne dokumenty wpisywane do rejestru na żądanie osoby fizycznej lub osoby prawnej²⁹. Co się tyczy centralnego rejestru notarialnego licytacji zawiera on wykaz ogłoszonych licytacji³⁰. Dodatko-

---

²⁸ Formularz elektroniczny jest dostępny na stronie internetowej: <http://www.notar.sk/DotNetNuke/Registre/Z%C3%A1lo%C5%BEn%C3%A9pr%C3%A1vo/tabid/264/Default.aspx>

Wpisując na przykład odpowiedni numer wpisu oraz rok można zobaczyć następujące informacje: dane notariusza, który dokonał wpisu do rejestru, wskazanie zastawnika, wskazanie wierzyciela, maksymalna wartość przedmiotu zastawu, opis przedmiotu zastawu oraz podstawa dokonania wpisu o zastawie na danej rzeczy

²⁹ Formularz elektroniczny jest dostępny na stronie internetowej: (<http://www.notar.sk/DotNetNuke/Registre/Vyh%C4%BEd%C3%A1vanievNCRnz/tabid/342/Default.aspx>). Po uzupełnieniu odpowiednich danych można jedynie sprawdzić, przed jakim notariuszem został dany dokument porządzony, bez ukazania jego treści.

³⁰ Formularz elektroniczny jest dostępny na stronie internetowej: <http://www.notar.sk/DotNetNuke/Registre/Vyh%C4%BEd%C3%A1vanievNCRdr/tabid/340/Default.aspx>.

Wpisując na przykład odpowiedni numer licytacji oraz rok, można zobaczyć następujące dane: podmiot licytujący, wnioskodawcę licytacji, miejsce licytacji, przedmiot licytacji oraz jego wartość (czasem wręcz ze szczegółowym opisem), kolejność licytacji, czy też kaucję dla osób, które chciałyby przystąpić do licytacji.

wo w każdym z rejestrów można znaleźć wzmiankę o tym, który notariusz dokonał wpisu do rejestru wraz z danymi adresowymi i nie tylko³¹.

Zdarza się, że dany urząd notarialny wygasa lub zostaje przeniesiony do obwodu innego sądu. Wówczas w sądzie pierwszego stopnia, na terenie którego działał notariusz, tworzy się archiwum notarialne. Zgodnie z § 86 ust. 1 kodeksu postępowania notariuszy w notarialnym archiwum przechowuje się spisy, rejestry oraz pieczętki urzędowe notariusza. W przypadku potrzeby uzyskania odpisu, wypisu lub potwierdzenia z dokumentów notarialnych złożonych do notarialnego archiwum wydaje je na żądanie zainteresowanego właściwy sąd.

Nadzór nad notariuszami sprawuje Izba Notarialna poprzez jej właściwe organy. Natomiast nadzór nad działalnością Izby i notariuszy sprawuje Minister Sprawiedliwości. To on powołuje i odwołuje notariuszy, ustala liczbę notariuszy w kraju i jej zmianę oraz przeniesienie notariuszy do rejonu innego sądu, przy czym liczba notariuszy na Słowacji jest określana na podstawie § 9 ust. 2 lit. b ustawy o notariuszach i czynnościach notarialnych poprzez wskazanie ilości notariuszy przy danym sądzie. Nadzór wykonywany jest zwłaszcza poprzez rozpatrywanie skarg na Izbę (przez Ministra Sprawiedliwości) lub notariuszy (przez Izbę)³². W przypadku notariusza, który narusza obowiązki wynikające ze sprawowania swego urzędu albo postępowania uchybiającego jego powadze, można nałożyć kary porządkowe, jakimi są ustne lub pisemne upomnienie. Jeśli natomiast notariusz w sposób rażący lub po raz kolejny naruszył swoje obowiązki czy też poważnie naruszył powagę swego zawodu, może zostać ukarany karami dyscyplinarnymi: pisemne skarcenie (*pisomne pokarhanie*), grzywna pieniężna do wysokości 3.300 euro, zawieszenie sprawowania funkcji notariusza, a nawet pozbawienie funkcji notariusza.

*

Historycznie najstarszym zawodem prawniczym jest notariusz. Wzmianki o czynnościach notariuszy są znane z przeróżnych dokumentów sięgających czasów starożytnych. Spośród wielu spraw zastrzeżonych dla

---

³¹ Niektórzy notariusze załączają plik z opisem kancelarii, podają liczbę pracowników czy też godziny przyjęć.

³² Rozpatrywanie tych skarg następuje na podstawie odrębnego aktu prawnego – ustawy z dnia 14 maja 1998 roku o skargach (152/1998 Z. z.).

notariuszy do najważniejszych należą: spisywanie dokumentów publicznych, testamentów, poświadczanie faktów prawnie doniosłych, przechowywanie rzeczy i dokumentów oraz inne czynności. Jednakże okazuje się, że w niektórych krajach nie tylko do tego ogranicza się działalność notarialna. Na Słowacji notariusze mogą także w ramach swego urzędu podejmować czynności, do których są uprawnione inne zawody, jak np. udzielanie porad prawnych (co jest zwykle przecież głównym zajęciem adwokatów³³). Z drugiej strony można wskazać, że notariusze mają czasami do wypełnienia takie zadania, które mogą być wykonywane przez inne organy państwowe (dobry przykład stanowi potwierdzanie podpisów dokonywane także przez organy samorządowe lub organy administracji państwowej). Notariusz – podobnie jak adwokat – nie jest na Słowacji organem państwowym, jednakże państwo powierza mu wykonywanie niektórych zadań, których nie może wykonywać nikt inny. Przekazanie to wynika z ustawy regulującej działania notariusza albo ustawy właściwej dla danego przedmiotu czynności. Niewątpliwie pragnę też podkreślić, że chociaż notarialna działalność na Słowacji nie jest wykonywana przez organy państwowe, to posiada przyznane prawem określone skutki opierające się na założeniu ich prawidłowości i zgodności z prawem.

---

³³ Z punktu widzenia pozycji prawnej w Republice Słowackiej nie istnieje od 2007 roku rozróżnienie adwokatów i radców prawnych, gdyż tworzą oni jedną izbę. Szerzej na ten temat G. Chmielowski, *Połączenie? Nie takie straszne*, Kancelaria 2010, nr 3, s. 36.